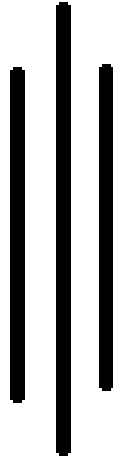

गाउँ सभाध्यक्ष श्री सन्तमान तामाङज्यूबाट १५औँ गाउँ सभामा
प्रस्तुत आ.व. २०८१।०८२ को नीति तथा कार्यक्रम

तादी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
खरानीटार, नुवाकोट

अध्यक्ष श्री सन्तमान तामाङज्यूबाट प्रस्तुत
आ.व २०८१/०८२ को
नीति तथा कार्यक्रम
मिति : २०८१ असार १० गते

सम्मनित सभाका सदस्यज्यूहरु,

नेपालको राजनीतिक ईतिहासमा परिवर्तनको लागि विभिन्न चरणको लोक तथा गणतान्त्रिक आन्दोलनहरुमा शहादत प्राप्त गर्नुहुने ज्ञात,अज्ञात महान शहिदहरु प्रति म सर्वप्रथम भावपूर्ण श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछु । साथै आजको यो परिवर्तनको लागि सहभागी आन्दोलनका घाईते तथा अशक्तहरु प्रति हार्दिक सम्मान व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

यस गाउँपालिकाको १५औं गाउँ सभामा गाउँपालिकाको तर्फबाट यहाँको आर्थिक ,सामाजिक र पूर्वाधार लगाएत समष्टिगत विकासको लागि आ.व. २०८१।०८२ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न यस गरिमाभय सभामा यहाँहरु सामु उपस्थित भएको छु । हाम्रो सामु खडा रहेको विभिन्न समस्याहरुको बावजुद निर्माण भएको यो नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन मार्फत हामीले देखेको आत्मनिर्भर सम्मुनत र समृद्ध तादीको सपना साकार हुनेछ भन्ने कुरा मैले विश्वास लिएको छु । नेपालको संविधान २०७२ ले स्थानिय तहलाई स्थानिय सरकारको रूपमा अधिकार प्रदान गरेको परिप्रेक्षमा हामीले जवाफदेहिता,भ्रष्टाचारमुक्त र सुशासन कायम गर्दै जनतालाई नजिकको विश्वासिलो सरकारको अनुभूति दिलाउनु तपाईं हामी सबैको जिम्मेवारी र दायित्व रहेको सबैमा अवगत गराउन चाहन्छु ।

सम्मनित सदस्य ज्यूहरु,

यस गाउँपालिकामा पूर्वाधार,कृषि,पर्यटन जस्ता क्षेत्रहरुमा प्रचुर संभावनाहरु हामीले देखेको छौं । यस गाउँपालिकाको भौगोलिक तथा सांस्कृतिक विविधता, कला र संस्कृतिको सु—सम्पन्नता संगै प्राकृतिक स्रोत साधनको प्रचुरता जस्ता विशिष्टताहरुको सुव्यवस्थित र योजनाबद्ध उपयोगद्वारा तादी बासीहरुको जीवनमा देखिने गरी सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमले महत्वपूर्ण योगदान गर्नेछ भन्ने मैले आशा लिएको छु ।

प्रशस्त सम्भावनाको बावजुद पनि हामीले अपेक्षित विकास गर्न नसकेको यथार्थ हामी सामु देखिन्छ । गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच र लक्ष्यको कार्यान्वयनबाट हामीले राखेका लक्ष्यहरु पूरा हुनेछन् भन्ने विश्वास लिएको छु । विशेष गरि गाउँपालिकाको भौगोलिक रूपमा विकट क्षेत्र र पिछडिएको समुदायमा विद्यमान गरिवी न्यूनिकरण गर्ने,बेरोजगारी घटाउने,स्वास्थ्य सुविधाको विस्तार र गुणस्तरीय शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्ने जस्ता पक्षमा हाम्रा स्रोत साधनलाई परिचालन गर्न आवश्यक देखिन्छ । विकासको मुख्य सम्भावनाको रूपमा रहेको प्राकृतिक स्रोत साधन,सांस्कृतिक विविधता, पर्यटकीय सम्भाव्यता,कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय लगायत आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसंख्याको उपयोग नै तादी गाउँपालिकाको विकासको ढोका खोल्ने माध्यम रहेको अनुभूत गरेको छु ।

हामी निर्वाचित भएर दुइ वर्ष पुरा संगै जनताले अपेक्षा गरेका तादीको समृद्धिका सपनाहरु पूरा गर्न सबै

राजनीतिक दल, बुद्धिजीवी, नागरिक समाज र अग्रजहरूसंग आवश्यक सहकार्य समन्वय गरि अघि बढ्ने प्रतिवद्धता जाहेर गर्नुको साथै समृद्धतादी निर्माणका लागि साथ र सहयोगको लागि म सबैमा आह्वान समेत गर्न चाहन्छु ।

सम्मानित सभाका सदस्यज्यूहरू :

अब म आ.व. २०८१।०८२ का लागि गाउँपालिकाले अबलम्बन गर्ने नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु:

संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट आ.व. २०८१।०८२ का लागि प्रस्तुत गरिएका नीति तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन गर्नुको अतिरिक्त यस गाउँपालिकाकाले निम्न बमोजिमका नीतिहरू तयार गरेको छ :

क्षेत्रगत नीति तथा आधारहरू:

(क) आर्थिक विकास

(क१) कृषि तथा पशुपंक्षी विकास

- आधुनिक कृषि प्रणालिको विकास गरी व्यवसायिक उत्पादनमुखी कृषि तथा पशुपालनलाई प्रबर्द्धन गर्दै गाउँपालिकालाई खाद्यान्न दुध,माछा र मासुमा आत्मनिर्भर बनाउन प्रबर्द्धन एवं पशुपछी बृहत साझेदारी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने अनुदानको उपयोग,प्रभाव र परिणामलाई उत्पादन एवं उत्पादकत्व संग आवद्ध गरि गरिबी निवारणमा टेवा पुर्याउने उद्देश्यका साथ वास्तविक व्यवसायिक कृषकहरूलाई प्रोत्साहन गर्न उत्पादन एवं विक्रिमा आधारित कृषि अनुदान कार्यक्रमलाई बढोत्तरी गर्दै लगिनेछ ।
- कृषि बालिमा रासायनिक मल तथा विषादीको प्रयोगलाई न्यूनीकरण गर्दै नमूना जैविक उत्पादन क्षेत्र निर्धारण गरि कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका अन्तर्गतका किसानहरूलाई रासायनिक मल समयमै उपलब्ध गराउन पहल गरिनेछ । गाउँपालिका अन्तर्गतका किसानहरूलाई सरल,सहज एवं सर्वसुलभ ढंगबाट रासायनिक मल उपलब्ध गराउन गाउँपालिकामा सुचिकृत सहकारीमार्फत सम्बन्धित निकायमा समन्वय गरिनेछ ।
- गाउँवासीको आर्थिक अवस्था सुदृढ गर्न कृषि सम्बन्धी साप्ताहिक हाट बजारको व्यवस्था गरी कृषि उपज विक्रि वितरण गर्ने प्रवन्ध मिलाईने छ ।

- निर्वाहमूखी कृषि प्रणालीलाई व्यवसायीकरण गर्नका लागि उन्नत विउ विजन, मलखादको व्यवस्था गर्ने नीति लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- कृषिजन्य विषादी नियन्त्रणका लागि अभियानमुलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै प्रडगारिक खेती प्रणालीलाई बढवा दिई अर्गानिक गाउँ टोल घोषणामा जोड दिइनेछ साथै जैविक विषादी एवं प्रांगारिक मलको प्रयोग गरी उत्पादन हुने तरकारी बजारको खोजी गरी विक्रि वितरणमा सहजीकरण गरिने छ ।
- खाद्यान्न तथा तरकारी उत्पादन बृद्धि गर्न खेतीयोग्य क्षेत्रमा साना तथा थोपा सिंचाई सुविधा विस्तार गर्दै जाने नीति लिइने छ साथै संचालित साना सिंचाई कुलोहरूको मर्मत गरिनेछ ।
- स्थानीय कृषकलाई स्थानीय तहमै विउ उत्पादन गर्ने वातावरण सिर्जना गर्न कृषकहरूलाई अनुदान प्रदान गर्नुको साथै उन्नत र गुणस्तरीय विउ विजन वितरण गरिनेछ । स्थानीय रैथाने विउको प्रयोग गरी खेति गर्ने कृषकका लागि विउ विजन वितरण गर्ने तथा अनुदान समेतको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- कृषि क्षेत्रको विकासलाई उच्च प्राथमिकता दिई कृषि व्यवसायको आधुनिकिकरण, यान्त्रिकिकरण र बजारीकरणमा जोड दिईने छ ।
- माटो सुहाउँदो बाली विकासका लागि माटो परीक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- लामो समय देखि बाझो रहेका जग्गाहरूमा सामुहिक खेती प्रणाली मार्फत फापर ,आलु लगायत अन्य खेति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- गाई, भैसी, बाख्रा, बंगुरको कृत्रिम गर्भधानद्वारा नश्ल सुधार गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- पशुहरूमा लाग्ने आन्तरिक ,बाह्य परिजिबि नियन्त्रणको लागि निशुल्क वितरण गरिने पशु औषधी वितरण कार्यलाई थप उपचारात्मक सेवा सहित निरन्तरता दिइनेछ ।
- कोल्ड च्याम्बर र विउ बैंक स्थापना गरी स्थानिय उत्पादित विउको भण्डार तथा संरक्षण गरिने गरिने निति अवलम्बन गरिनेछ ।
- मत्स्यपालन व्यवसायको लागि उन्नत जातको माछाका भुरा वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- उच्च मुल्यका फलफुल, तरकारी तथा अन्नबालीहरूको पकेट क्षेत्रहरू पहिचान गरी सघन कृषि क्षेत्र निर्धारण गरी ती स्थानहरूमा ब्यावसायिक कृषि कार्यक्रम गर्ने निति लिइनेछ ।

- गाउँपालिका भित्रका कृषकहरूको खण्डिकृत र वर्गिकृत एवं विस्तृत तथ्याङ्क आधार निर्माण गरिनेछ ।
- उत्पादन लागत, थोक तथा खुद्रा मुल्य विश्लेषण गर्दै विचौलियाबाट उत्पादकमाथि हुने ठगी तथा शोषण नियन्त्रणका लागि मुख्य कृषि उपजको गाउँपालिका भित्र समर्थनमुल्य निर्धारण गरिनेछ । बजारमा हुने मागको जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न ब्यावसायिक कृषकका लागि तोकिएको मुल्यमा गाउँपालिकाले विक्री हुन नसकेको उत्पादनलाई बजार व्यवस्थापनको लागि सहजिकरण गरिनेछ ।
- कागति,ओखर, कफि,लोक्ता तथा क्यातुके खेति प्रबर्द्धनको लागि पकेट क्षेत्र घोषणा गरी व्यवसायीक उत्पादनमा जोड दिइनेछ ।
- कृषकका समस्या तत्कालै सम्बोधन गर्न प्रत्येक वडामा कृषि-पशु प्राविधिकको व्यवस्था गरि क्रमश कृषि तथा पशु सेवा केन्द्र सञ्चालन गर्ने व्यवस्थाको निरन्तरता दिइनेछ ।
- कृषिमा आत्मनिर्भर उत्पादनमा बृद्धि किसानको आत्म सम्मान मार्फत तादीको समृद्धि भन्ने मुल नारा सहित कृषि कर्मलाई सम्मानित ,प्रविधियुक्त एवं आधुनिकीकरण गरि अगाडि बढ्ने निति लिइनेछ ।
- पशु विमा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- बाझो जग्गा उपयोग गर्ने निति लाइ निरन्तरता दिइने छ ।

(क२) उद्योग तथा वाणिज्य

- स्थानिय तहमा उत्पादन हुने कच्चा पर्दाथ प्रयोग गरेर बस्तु उत्पादन गर्ने लघु तथा घरेलु उद्योग स्थापना गर्न सहजीकरण र प्रोत्साहन गर्ने निति लिइनेछ ।
- सुपथ मूल्यमा पसल सञ्चालन गर्न इच्छुक सहकारीलाई विशेष सहूलियत दिने निति लिइनेछ ।
- प्रचलित कानुन बमोजिम दर्ता नभई सञ्चालनमा रहेका पसल-व्यवसायहरूलाई अनिर्वाय रूपमा गाउँपालिकामा दर्ता गरि करको दायराम ल्याउने निति लिइनेछ ।
- उद्योग व्यवसाय दर्ता, नविकरण, स्थानान्तरण तथा नामसारी जस्ता प्रशासनिक प्रकृत्यालाई सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी सरलीकरण र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- लगानीमैत्री नीति तथा औधोगिक पूर्वाधार सुदृढीकरण गर्दै उद्योग तथा पर्यटनको विकासको नीति निइनेछ ।
- सम्पूर्ण स्वदेशी कच्चा पदार्थ प्रयोग गरी उत्पादन गर्ने साना तथा मझौला उद्योगहरूलाई उत्पादन स्थलसम्म सडक पूर्वाधार तथा विद्युतिकरणको पहुँच पुराइनेछ ।

- थप रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्न गाउँपालिका क्षेत्रमा घरेलु तथा साना उद्योग स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र संचालनमा रहेका साना तथा घरेलु उद्योग व्यवसायहरूलाई प्रोत्साहान कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

(क३) संस्कृति तथा पर्यटन प्रवर्द्धन

- पर्यटन मार्फत आर्थिक समृद्धि हासिल गर्न गाउँपालिका पर्या पर्यटन गुरुयोजना तर्जुमा गरी सोही आधारमा पर्यटन पूर्वाधार विस्तार र पर्यटन विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- विभिन्न जातजातिको जातजातिपरम्परागत पर्व, संस्कार र संस्कृतिहरूको प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- विभिन्न जातजातिहरूको ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक पहिचान अवगत गराउन पर्यटकहरूलाई होमस्टेसहित स्थानीय अर्गानिक तरकारी तथा अन्य खाद्य उत्पादनपाहुनाको रूपमा राख्न घर छनौट गरिनेछ ।
- मुख्य स्थान चोक र गाउँपालिका प्रवेशद्वारहरूमा पर्यटकीय क्षेत्रको परिचय सहित पर्यटक आकर्षण गर्न डिजिटल डिस्प्ले बोर्ड राखिनेछ ।
- पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न थप राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गाउँपालिकाहरूसँग भगिनी सम्बन्ध विस्तार गर्ने प्रयास गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र भएका ऐतिहासिक, पुरातात्विक, धार्मिक, पर्यटकीय सम्पदा, मठ मन्दिर, चर्च, गुम्बा, पाटी, पौवा, सत्तल, कुवा, पधेरो, ढुङ्गेधारा, मरनघाट जस्ता सम्पदाहरूको पुर्ननिर्माण तथा संरक्षण गरिनेछ ।
- निजी क्षेत्र र समुदायसँगको साझेदारीमा पर्यटन विकास कार्यहरू संचालन गरिनेछ । तादी गाउँपालिकामा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक भित्राई पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न काठमाडौँबाट तिर्थ स्थल गोसाईकुण्ड सम्म छिटो आवतजावत गर्न सकिने छोटो रुटको विस्तार गर्न ,साना तिना हिमाल आरोहण, ट्रेकिङ तथा हिउँमा खेलिने स्की खेल प्रवर्द्धन गर्न Destination राउचुलीको अवधारणा बनाई तादीको सबै वडाबाट पुग्न सकिने गरी राउचुली सम्म मोटर बाटो निर्माणलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- समुदायको संस्कार र संस्कृति को संरक्षण एवं जगेर्ना गरि प्रवर्द्धनका लागि संघ प्रदेश संग सहकार्य गरी एक वडा १ सामुदायीक भवन निर्माण गर्ने निति अबलम्बन गरिनेछ ।

- पर्यटन विकासको लागि पर्यटकिय हब केन्द्रको रूपमा बाघमारालाई विकास गरिने छ ।

भूमि सहकारी, गरिबी न्यूनिकरण तथा उद्यमशीलता विकास

(क४) भूमि, सहकारी, बैंक तथा वित्तीय सेवा

- सहकारी संस्थाहरूको संस्थागत सुशासन प्रबर्द्धन गर्दै निचक्षेपकर्ताहरूको हित संरक्षणका लागि अनुगमनलाई प्रभावकारी तुल्याइनेछ ।
- खेती योग्य बाँझो जग्गा उपयोग हुने गरि सहकारी तथा समुह मार्फत सामुहिक तथा व्यवसायिक खेती प्रबर्द्धनका लागि प्रोत्सहान गरिनेछ ।
- सहकारीहरूको माध्यमबाट उत्पादनशिल क्रियाकलापमा संलग्न नागरिकहरूको पूँजि संकलन तथा परिचालन गरी साना तथा स्वरोजगारीका अवसर श्रृजना गरी गरिबी न्यूनिकरण गर्ने योजनालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- सहकारी संस्थाहरूको विकास र प्रबर्द्धनका लागि सहकारी संस्थाहरूको क्षमता विकास र व्यवसायीकरणमा जोड दिइनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका सार्वजनिक जग्गा पहिचान गर्ने कार्यको शुरुवात गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्रहरूसँग सहकार्य गरी उत्पादनमूलक कार्यक्रममा लगानीमैत्री वातावरण सिर्जना गर्नुका साथै सहकारीहरूबीच एक आपसमा गाभन प्रोत्सहान गर्ने नीति लिइनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र संचालित वित्तीय संस्थाहरूलाई विपन्न र पिछडिएको समुदायमा परिचालन गर्न प्रोत्साहन गर्नुका साथै बैंकिङ क्षेत्रको लगानी कृषि क्षेत्रमा बृद्धि गर्न पहल गरिने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र बैंक तथा वित्तीय संस्था स्थापना तथा विस्तारका लागि पहल गरिनेछ ।
- नापी विभागसंग समन्वय गरि जग्गाको नक्सा प्रिन्ट गाउँपालिकाबाट नै उपलब्ध गराउन पहल गरिनेछ ।
- भूमि तथा समस्या समाधान आयोगको समन्वयमा गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीहरूको व्यवस्थित बसोबासको लागि जग्गा धनीपूजा सहित आवश्यक बसोबासको व्यवस्था मिलाउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।

(क५) श्रम तथा रोजगारी

- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई सीपयुक्त दक्ष जनशक्ति, रोजगारीको क्षेत्र र रोजगार सम्बन्धी अन्य कार्यक्रमहरु संग आवद्ध गरी उत्पादन मूलक रोजगारी सिर्जना गर्ने अभियानको रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- तादी गाउँपालिकाको रोजगार रणनीति २०८० लाई कार्यान्वयन तथा नियमन गर्दै प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- “ श्रमको सम्मान, राष्ट्रको अभियान ” लाई तादी गाउँपालिकाको अभियान भन्ने नाराका साथ तादी गाउँपालिकाभित्र संचालन हुने विकास निर्माणका आयोजनाहरुमा यस तादी गा.पा का बेरोजगारको सुचीमा सुचिकृत बेरोजगारहरुलाई काममा अनिवार्य लगायनु पर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- संघीय सरकारबाट सुचिकृत बेरोजगारलाई काममा लगाउन सर्शत अनुदानमा सहयोग पुग्ने गरी स्थानीय तहबाट निर्माण सामग्री खरिद वा आयोजना बजेट तय गर्दा लागत साझेदारी गर्ने गरी कार्यक्रम संचालन हुनेछ ।
- स्थानीय स्तरमा रोजगारी सृजनाका लागी निजी, सरकारी र गैरसरकारी क्षेत्रसंग आवश्यक सहकार्य गरी थप रोजगारी सृजना गरिने छ ।
- रोजगारदाताको आवश्यकतामा आधारित दक्ष,जनशक्तिलाई सीप सिकाई स्वरोजगार बन्नको लागि उत्प्रेरित गरिनेछ ।
- वैदेशिक रोजगार बोर्डबाट प्रदान गरिने कल्याणकारी सेवाहरु कामदारको घरपरिवारका सदस्यलाई प्रदान गरिने औषधी उपचार सहयोग ,छात्रावृत्ति सहायता,उद्धार तथा खोजतलास सेवा कानुनी प्रतिरक्षा सहायता ,हकवालालाई आर्थिक साहायता प्रदान गर्ने, बिरामी वा अंगभंग भएमा प्रदान गरिने उपचारका लागि आर्थिक साहायता आदि सेवाहरु बोर्डसंगको समन्वयमा संचालन नीति लिएको छ ।
- वैदेशिक रोजगार तथा आन्तरिक रोजगारको अवस्था पहिचान ,बिश्लेषण गरि प्रोफाईल अध्यावधिक गरि आवश्यक कार्यक्रम संचालन हुनेछ ।
- दक्ष तथा सक्षम जनशक्तिको विकास गरि आन्तरिक रोजगारिको प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक सीपमुलक तालिमको पहिचान गरि संघ तथा प्रदेश सरकारको समन्वयमा बेरोजगार व्यक्तिलाई तालिम प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- रोजगार सेवा केन्द्र संचालन तथा व्यवस्थापनमा थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- पालिका स्तरीय आयोजनाहरु कार्यान्वयन गर्दा रोजगार सेवा केन्द्रमा सुचिकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिई काममा लगाईनेछ ।

- बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरूको सीपलाई प्रवर्द्धन गर्ने उदेश्यले स्थानीयस्तरमा उक्त सीपको सदुपयोग गर्दै निजहरूले पशुपालन, कुखुरा पालन, बंगुर पालन र तरकारी खेती जस्ता व्यवसाय संचालन गर्न चाहेमा विकास साझेदारहरूसंगको सहकार्यमा आवश्यक प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराइनेछ ।
- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत सूचिकृत बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई न्यूनतम रोजगारी उपलब्ध गराउदै लगिनेछ । साथै उक्त कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकाको समेत लागत सहभागिता हुने गरी गाउँपालिका स्तरिय रोजगार कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

(क६) बाह्य क्षेत्र

- अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, नियोग तथा स्वदेशी लगानीकर्ताले गाउँ क्षेत्रमा विशेष लगानी तथा विकास आयोजना सञ्चालन गर्न चाहेमा त्यस्ता संस्थालाई स्वागत गर्दै लागत साभेदारी गर्दै लगानीमैत्री वातावरण सृजना गरिनेछ ।

(ख) सामाजिक विकास :

(ख) सामाजिक विकास शाखा

(ख१) शिक्षा

- कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था गरी आवश्यकताका आधारमा पालिका भित्रका विद्यालय गाभने, शिक्षकलाई कामकाज गर्न खटाउने तथा शिक्षक दरवन्दी मिलान गरिनेछ ।
- शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिका लागी शिक्षकहरूको पेशागत क्षमता अभिवृद्धि गर्नका लागि आधारभुत शिक्षक तालिम , शिक्षकको कार्य सम्पादन करार व्यवस्थापन गरिनुका साथै शिक्षक दरवन्दी कम भएका तथा विद्यार्थी सख्या बढी भएका विद्यालयहरूलाई शिक्षक व्यवस्थापन अनुदान दिने व्यवस्था विशेष जोड दिईनेछ ।
- शिक्षालयहरूमा सूचना प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिनुका साथै सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयमा इन्टरनेटको व्यवस्था निरन्तरता दिइनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत उत्पीडित, असहाय, सिमान्तकृत, अभिभावक विहिन, आर्थिक अवस्था कमजोर भएका अल्पसंख्यक तथा जेहेन्दार बिद्यार्थीहरूलाई नियमानुसार छात्रवृत्ति उपलब्ध गराईनेछ ।

- दिवा खाजा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न एक जना सम्पर्क शिक्षक तोक्ने साथै निजी क्षेत्र, स्थानीय गैसस तथा अन्य निकायसँग समन्वय गरी व्यवस्थापनमा देखिएका समस्यालाई क्रमशः सुधार गर्दै जाने नीति लिइनेछ ।
- दिवा खाजाको खाद्य सामग्री खरिद व्यवस्थापनको लागि विद्यालय र स्थानीय कृषि सहकारी ,आमा समुह वा कृषक समुह विच सम्झौता गराई स्थानिय किसानहरुको उत्पादन खरिद तथा प्रयोगमा जोड दिइनेछ । दिवा खाजा कार्यक्रममा आवद्ध कृषि सहकारी वा कृषक समुहलाई पालिकाबाट दिइने अनुदान कार्यक्रम हरुमा विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।पालिकास्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलापहरुको सञ्चालन गरी विद्यार्थीहरुको शारिरीक मानसिक तथा बौदिक विकास गर्न साथै सिकाईमा प्रतिस्प्रधात्मक भावनाको विकास गरिनेछ ।
- यस गा.पा.भिन्न सञ्चालित सबै सामुदायिक विद्यालयहरुमा स्वच्छ खानेपानी तथा सफा शौचालयको व्यवस्था गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्र सञ्चालित विद्यालयका शिक्षक,विद्यार्थी तथा प्रधानाध्यापकहरुलाई असल अभ्यास गरेका विद्यालयहरुको अवलोकन तथा भ्रमण गराइ शैक्षिक व्यवस्थापन सुधारका लागि पहल गरिनेछ ।
- समय समयमा प्रअहरुको घुम्ती बैठक सञ्चालन गरी विद्यालयको नियमित निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षण गर्ने र शिक्षकहरुलाई आवश्यक पेशागत सहयोग उपलब्ध गराईनेछ ।
- यस गा.पा.भिन्न सञ्चालित सबै सामुदायिक विद्यालयहरुका विव्यस र शिअसका पदाधिकारीहरुलाई विद्यालय व्यवस्थापन सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरी विद्यालयको व्यवस्थापन सुधारको लागि आवश्यक प्रयास गरिनेछ ।
- आगामी वर्षको लागि शैक्षिक क्यालेण्डर निर्माण गरी विद्यालयका सम्पूर्ण क्रियाकलापहरु व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- गै.स.स.को साझेदारीमा सञ्चालित साक्षरता कार्यक्रमको निरन्तरता दिदै पालिकामा अन्य विद्यालयमा विस्तार गर्दै लगिनेछ ।
- प्राविधिक धार संचालन गर्न चाहने विद्यालयलाई सहजिकरण तथा आवश्यक सहयोगको व्यवस्था मिलाइने छ ।

ख(१.१)युवा तथा खेलकुद

- युवाको क्षमता ,ज्ञान र सिपलाई सामाजिक विकास जातिय तथा लैंगिक विभेदका साथै अनैतिक कार्यको न्यूनिकरणका लागी नेपाल प्रहरी,शसस्त्र प्रहरी र विभिन्न गैर सरकारी तथा सरोकारवाला पक्षहरुको आपसी समन्वय र सहकार्यमा युवा परिचालन गरिनेछ ।

- विपद व्यवस्थापनमा यूवाका महत्त्वपूर्ण भुमिका हुने भएकाले प्रत्येक वडाबाट यूवा छनौट गरि विपद व्यवस्थापन तालीम दिलाई आवश्यकताको आधारमा परिचालन गरिने छ ।

(ख२) जनस्वास्थ्य

- विश्वव्यापी समस्याको रूपमा रहेका नसेर्ने रोग क्यान्सर, मधुमेह, उच्चरक्तचाप लगाएतका रोगहरूको रोकथाम तथा उपचारमा विशेष ध्यान दिई यसका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन, सम्भावित जोखिम वा लक्षण देखिएका व्यक्तिहरूको परीक्षण कार्यहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- महामारी तथा अन्य जोखिमपूर्ण सरुवा रोगहरूको रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि Rapid Response Team गठन गरिने साथै आपतकालिन सेवा विस्तार गरि रोगको निदान तथा उपचारको आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ ।
- एम्बुलेन्स सेवाको विस्तारलाई व्यवस्थित ढङ्गले संचालनको निरन्तरता दिइने छ ।
- नेपाल सरकारबाट निःशुल्क प्रदान गरिने औषधीहरू सबै गाउँबासीहरूको पुहँचमा पुऱ्याइनेछ ।
- स्वास्थ्य चौकी अन्तर्गत सञ्चालनमा रहेका गाउँघर क्लिनिक, खोप क्लिनिक लगायत कार्यक्रमलाई विस्तार तथा नियमित बनाइनेछ ।
- विपन्न वर्गका गर्भवती महिलाहरूलाई पोषण कार्यक्रम संचालन निरन्तरता दिइनेछ ।
सुत्केरी पोषण कार्यक्रमलाई अझ प्रभावकारी बनाई बजेटको व्यवस्था सहित कार्यान्वयन गरिने छ ।
- खरानीटार अस्पताल तथा प्रसुति सेवा केन्द्रमा वच्चा जन्माउने सुत्केरी, ७५ बर्ष माथिका जेष्ठ नागरिकका लागि निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराइने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनुका साथै निजहरूलाई विगत देखि दिईदै आएको प्रोत्साहन भत्ताको अतिरिक्त गाउँपालिकाबाट थप प्रोत्साहन भत्ताको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- आगामी पाँच बर्ष भित्र पालिका बासि सम्पूर्ण नागरिकहरूलाई स्वास्थ्य बिमा बोर्ड अन्तर्गत स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रममा समावेश गराईने छ ।
- विद्यालयहरूमा स्वास्थ्य शिक्षा दिने उदेश्यले प्रत्येक कम्तिमा बर्षको दुई पटक स्वास्थ्य हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता संचालन गरिनेछ ।
- खरानीटार अस्पताललाई प्रादेशिक अस्पतालको रूपमा विकास गर्न पहल गरि आवश्यक जनशक्ति तथा औषधिको ब्यवस्था गरिने छ साथै यसको मर्मत सुधार र नया भवन निर्माणको लागि संघ, प्रदेश सरकार आवश्यक बजेट ब्यवस्था गराई अस्पतालको सेवा विस्तार गरिने छ ।

- अन्य सरकारी तथा गैरसरकारी अस्पताल, स्वास्थ्य संस्थासँग समन्वय गरी घुम्ती स्वास्थ्य शिविरहरू संचालन गरिनेछ ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयंम सेवीकाहरूलाई प्रोत्साहन स्वरूप मासिक भत्ता दिने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- आयुर्वेद स्वास्थ्य उपचार पद्धतीलाई प्रोत्साहित गर्दै घरेलु तहमा नै सामान्य प्राथमिक उपचारको लागि सक्षम गराइनेछ । साथै तादी चिलाउने गाँउ,काल्चे र उर्लेनीमा घुम्ती आयुर्वेद शिवीर संचालनलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- आयुर्वेद सेवालालाई प्रत्येक वडामा विस्तार गरि गाउँ घर क्लिनिक कार्यक्रम थप विस्तार तथा व्यवस्थित गरि सेवा प्रवाह गरिनेछ ।
- स्थानिय रुपमा पाईने जडिबुटिहरूको पहिचान गरि सो को उत्पादन, संरक्षण ,सम्बधन ,वजारीकरण गर्न प्रोत्साहन गर्नुको साथै औषधिजन्य गुणको बारेमा स्थानिय समुदायमा जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालनको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- नागरिकहरूलाई मृगौला, मुटु, उच्च रक्तचाप, मधुमेह जस्ता रोगको निःशुल्क जाँच र उपचारको प्रबन्ध मिलाइने छ ।
- सामुदायिक विद्यालयहरूमा विद्यार्थीहरूको नियमित स्वास्थ्य परिक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- नेपाल रेडक्रस सोसाइटीसँग सहकार्य गरी रक्त सञ्चार सेवालालाई सहज तुल्याइनेछ ।
- सीमान्तकृत, गरीब तथा पछाडी परेका जनसमुदायहरूलाई निःशुल्क स्वास्थ्य बीमा गरिनेछ ।
- अवैधानिक रुपमा सञ्चालित स्वास्थ्य क्लिनिकहरू तथा औषधि पसलहरूको नियमन तथा अनुगमन गरिनेछ ।
- जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सहज स्वास्थ्य उपचार सेवालालाई प्रथमिकता दिदै जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम सुरु गरिनेछ ।

(ख३) खानेपानी तथा सरसफाई

- गाउँपालिकाका सबै बस्ती र समुदायमा एक घर एक धाराको नीति अनुरूप स्वच्छ र सफा पिउने पानी उपलब्ध गराईने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका व्यक्तिगत वा सार्वजनिक जग्गामा रहेका पानी मूलको विषयमा कुनै विवाद सिर्जना गर्न नपाईने निति लाई निरन्तरता दिइने छ ।

- खानेपानीको जटिलतम समस्याको तत्कालिन, अल्पकालिन र दिर्घकालिन समाधानका लागि सम्भाव्य स्रोतहरूको खोजी तथा योजना तयार गरी खानेपानीको उत्पादन तथा वितरणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- जलाधार संरक्षण कार्यक्रम संचालन गरी गाउँपालिका भित्र रहेका भूमिगत पानीका मूलहरू, जलाधार र सिमसार क्षेत्रहरूको संरक्षण एवं प्रबर्द्धन गर्दै परिक्षण गरि ती श्रोतहरूबाट खानेपानी आपूर्तिको प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
- विभिन्न खोला, नदी तथा अन्य स्रोतबाट खानेपानीलाई आपूर्ति गर्ने व्यवस्थाको लागि प्राविधिक सम्भाव्यता अध्ययन गरी संघ सरकार र प्रदेश सरकारको सहकार्यमा निर्माण कार्य अघि बढाइनेछ ।
- जल पुनर्भरण योजना र वर्षातको पानी संकलन गर्ने प्रविधिलाई उपयोगमा ल्याउन प्रारम्भ गरिनेछ ।
- स्वच्छ र सफा खानेपानीको सहज रूपमा वितरणको लागि गैरसरकारी संघ संस्थाहरूसंगको सहकार्यमा खानेपानी साझेदारी कार्यक्रम संचालनमा जोड दिने निति अवलम्बन गरिनेछ ।

(ख६) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

- जातीय विभेद तथा छुवाछुत सम्बन्धी सामाजिक, सांस्कृतिक र आर्थिक कुरीति र अभ्यास हटाउने अभियान वडा कार्यालयहरू मार्फत शुरुवात गरिनेछ साथै बालश्रम, बालविवाह, बहुविवाह, दाइजो प्रथा, बोक्सी, छुवाछुत प्रथा, घरेलु हिंसा उन्मुलनका लागि अभियान तथा चेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- लैङ्गिक हिंसा, घरेलु हिंसा, मानव बेचबिखन लगायतका सबै किसिमका हिंसाहरूको अन्त्यको लागि विभिन्न सचेतनामूलक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- विकास साझेदारहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा दलित, जनजाति तथा आदिवासीहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन आयआर्जन र सीप विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी र पारदर्शी ढङ्गले संचालन तथा अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- तादि गाउँपालिकाको सबै वडामा जेष्ठ नागरीक परिचयपत्र वितरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण बैकिङ प्रणाली भूत् मार्फत गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ साथै बैक सम्म आउन समस्या परेका लाभग्राहीहरूलाई सहज रूपमा भत्ता वितरण गर्ने व्यवस्था लाई गाउँपालिका र बैक व्यवस्थापन बीच आवश्यक छलफल गरी सहजीकरण गरिने छ ।

- लैंगिकमैत्री, अपांगमैत्री, बालमैत्री स्थानीय तह प्रोत्साहन हुने खालका कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका हिंसामा परेकाहरूलाई पुर्नस्थापना गर्न आवश्यक नीति लिइनेछ ।
- अपाङ्ग परिचयपत्र नविकरण तथा वितरणको साथै प्रत्येक वडा शिविर संचालन गरि अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि समुदायमा आधारित पुर्नस्थापना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- विभिन्न कारणबश एकल जीवन विताई रहेका महिला दिदिबहिनीहरूका लागि जिवन निर्वाह कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- लैंगिक हिंसा निवारण कोषको स्थापना गरि तत्काल संचालन गरिनेछ ।

(ख७) न्यायिक कार्य सम्बन्धी

- विवादको निरूपण गर्दा सम्भव भए सम्म मेलमिलापलाई प्राथमिकता दिइ दुवै पक्षको सहमतिमा मिलापत्र गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- न्यायिक समिति मेलमिलाप केन्द्र संचालन र व्यवस्थापन गरि छिटो,छरितो,र चुस्त बनाइनेछ ।
- पालिका र वडास्तरमा न्याय सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- न्यायिक समितिका पदाधिकारी ,कर्मचारी र मेलमिलापकर्ताहरूलाई सम्बन्धित विषयमा विज्ञ ल्याई तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- मेलमिलाप केन्द्रहरूको अनुगमन गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- गरिबी,असहाय तथा पिछ्छडिएका व्यक्तिहरूको लागि निशुल्क कानुनी परामर्श तथा सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
- न्यायिक समिति तथा मेलमिलाप केन्द्रबाट भएका निर्णयको लगत व्यवस्थित र सुरक्षित रूपमा अभिलेख राख्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- न्यायिक समितिको मुद्धा तथा विवादको सुनुवाइको क्रममा आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित विज्ञ र सरोकारवालाको साहायता लिइनेछ ।
- सभाबाट हालसम्म निर्माण भएका ऐन कानुनहरूलाई संग्रहित गरी स्थानिय कानुन संग्रह प्रकाशन गरिनेछ ।
- पालिका भित्र घट्टने न्यायिक समिति सँग सम्बन्धित घटनाहरूको पहिचान गरि न्यायिक समितिमाका बारेमा सचेतना मुलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- पालिका कार्यक्षेत्र बनाई कार्यरत विभिन्न संघ,सस्था,समुह लगायतको सहकार्यमा विभिन्न कार्यक्रमहरू मार्फत सचेतना कार्यक्रम तय गरिनेछ ।

(ग) पूर्वाधार विकास :

(ग१) स्थानीय सडक, पुल तथा झोलुङ्गे पुल

- पूर्वाधार विकासलाई प्राथमिकतमा राखि प्रथामिकतामा दिगो पूर्वाधार,सम्बृद्धिको आधार भन्ने नारा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- पूर्वाधार निर्माणमा सार्वजनिक निजी साझेदारी मोडेललाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- ग्रामिण सडकहरूको स्तरोन्नती गर्दा अनिवार्य रूपमा नाली निर्माण र आवश्यकता अनुसार प्राविधिक संरचना निर्माण गर्नु पर्ने नीतिलाई कडाईका साथ कार्यान्वयनमा निरन्तरता दिँदै पहिरो जाने संभावित स्थानमा इन्जिनियरिङ्ग प्रविधिबाट रोकथाम गरिनेछ ।
- तादी गाउँपालिकाको मुल प्रवेशद्वार आप्रहपुलमा गाउँपालिकाको स्वागत द्वार स्थापना गरिने छ ।
- सडकहरूको बर्गिकरण र स्तरीकरण गर्न थप “गाउँपालिका यातायात गुरुयोजना” तर्जुमा गर्न पहल गरिनेछ ।
- ग्रामिण सडकहरूको स्तर निर्धारण तथा मापदण्ड तयार गरी सडकहरूको लगतकट्टा गर्न पहल गरिनेछ ।
- वर्षेनी गरिने पटके मर्मत गर्ने कार्यलाई निरुत्साहित गर्दै दीगो मर्मत सम्भारको नीति अबलम्बन गरिने छ, जसमा उपभोक्ता समितिहरूलाई पनि उत्तिकै जिम्मेवार बनाइनेछ ।
- आन्तरीक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई गोसाईकुण्ड क्षेत्र सजिलो संग आवतजावत गर्न “ Destination राउचुली ” अवधारणाका साथ काठमाडौं देखि तादीको सबै वडाबाट पुग्न सकिने गरी आगामी बर्ष देखि सो रुट अन्तरगतको ट्रयाक विस्तार कार्यलाई पनि निरन्तरता दिईने छ ।
- सडक बाटो सम्बन्धि भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण गर्दा सडक विभागले तोकिएको मापदण्ड बमोजिम कार्यान्वयनमा गरिनेछ ।
- आवास तथा भवन सम्बन्धि भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण गर्दा भवन विभागले तोकिएको मापदण्ड बमोजिम कार्यान्वयनमा गरिनेछ ।
- उपभोक्ता समिति र निर्माण व्यवसायी मार्फत निर्माण गरिने भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माण कार्यमा अनावश्यक ढिला सुस्ती गर्ने, गुणस्तरहीन काम गर्ने उपभोक्ता समिति र निर्माण व्यवसायीलाई दण्डित गरिने, कालोसुचिमा राख्ने, भविष्यमा कुनै यस्तो कार्य गर्न अयोग्य ठहराउन सक्ने, जमानत जफत गर्ने जस्ता कार्यहरू मार्फत नियमन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकास्तरीय ठूला प्रकृतिका विकासका पूर्वाधारहरूको कार्यान्वयनका लागि केन्द्रिय र प्रदेश सरकारसँग आवश्यक समन्वय गरी अग्रसरता लिइनेछ ।

- पूर्वाधार विकासका योजनाहरूमा न्यूनतम १० प्रतिशत जनसहभागिता अनिवार्य जुटाउने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- तोकिएको जनसहभागितामा नजुटाउने उपभोक्ताहरूको योजनाको अन्तिम भुक्तानी गर्दा लागत सहभागिता वापतको रकम कट्टा गरी मात्र भुक्तानी गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- पूर्वाधार आयोजनाहरूको लागत इष्टिमेट तयारी, अनुगमन तथा परीक्षणमा सहजता ल्याउन न्यूनतम आवश्यक पर्ने इन्जिनियरिङ्ग ल्याव स्थापना गरिनेछ ।
- ग्रामिण गोरेटो बाटोहरूलाई स्तरोन्नति गर्ने नीति लिइनेछ ।
- तादी गाउँपालिकाको बर्तमान सडकको अवस्थाको विश्लेषण गर्दै भावी दिनमा सडक पूर्वाधारको दिगो र भरपर्दो विकासको लागि गाउँपालिका यातायात गुरुयोजना(MTMP) निर्माण गर्ने निति लिइनेछ ।
- नेपाली भाषामा इस्टिमेट तयार गर्न शुरू गरिनेछ ।

(ग२) सिंचाई

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेको सिंचाई कुलोहरूको मर्मत संभार गरी बाह्रै महिना सिंचाई सुविधा पुऱ्याउने कार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाका कृषि योग्य भूमीमा सिंचाइको लागि श्रोतको खोजी गर्दै नहर, कूलोवाट सिंचाई हुन नसक्ने स्थानमा लिफ्ट सिंचाई, पलाष्टिक पोखरी,ड्याम जस्ता कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिई क्रमिक रूपमा सिंचाई सुविधा पुऱ्याइनेछ ।
- सम्भावित नयाँ सिंचाई आयोजनाहरू निर्माण गरी थप जग्गामा सिंचाई सुविधा पुऱ्याई कृषि उत्पादनमा बृद्धि गर्दै जान संघ/प्रदेश सरकार संग समन्वय गरी अघि बढ्ने काम गरिने छ ।
- कृषि क्षेत्रको विकासको लागि कृषि योग्य जमिनमा उपलब्धताका आधारमा साना सिंचाइ र थोपा सिंचाइको व्यवस्था गर्दै लगिनेछ ।
- निर्माणधिन सिंचाई आयोजनाहरूलाई सम्पन्न गर्न संघ तथा प्रदेश सरकारसंग समन्वय गर्ने नीति लिइनेछ ।

(ग३) भवन तथा शहरी विकास

- गाउँपालिका स्तरीय सभाहल बनाउन बजेट व्यवस्थापनको लागि संघिय सरकार संग समन्वय गरिने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा नयाँ घर निर्माण गर्दा नक्सापास सहित भवन निर्माण सम्बन्धी नक्सापास मापदण्ड लाई पूर्ण रूपमा पालना गरिने व्यवस्था मिलाइने छ ।

- गाउँपालिका घोषणा हुनु अघि बनेका घरहरूलाई समेत गाउँपालिकाले निर्धारण गरेको मापदण्डमा नक्सापास गरी अभिलेखीकरण गर्न नयाँ घर निर्माणमा लाग्ने सरह शुल्क लिएर मात्र नियमित गरिनेछ ।
- भवन निर्माण सम्पन्नताको प्रमाणपत्र दिदाँ सार्वजनिक स्थलमा रहेको निर्माण सामग्रीहरू हटाएपछि मात्र प्रमाणपत्र उपलब्ध गराइनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र निर्माण वा विकास गरिने भौतिक पूर्वाधारहरू महिला मैत्री, नागरिक मैत्री, अपाङ्गमैत्री तथा वातावरण मैत्री र बालमैत्री बनाइनेछ ।

(घ) वातावरण तथा विपद ब्यवस्थापन:

(घ१) वन तथा भू-संरक्षण

- सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिसंग सहकार्य गरि वन विनास कार्य रोकथाम गरिनेछ । साथै वृक्षारोपण, वन डढेलो नियन्त्रण, चरिचरन नियन्त्रण सम्बन्धी जनचेतानमुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- भिरालो भुवनोटका कारण हुनसक्ने बाढि पहिरो, भुक्षय जस्ता प्रकृतिक प्रकोपको जोखिमलाई न्युन गर्न दिगो भू-संरक्षण नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- डढेलो लगायत वन विनासप्रति नागरिकलाई सचेत गराई वन संरक्षणमा सबैलाई सहभागिता गराइनेछ ।
- पहिरो गएको स्थान तथा पहिरोको जोखिम रहेको स्थानमा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गरी क्षति न्यूनिकरण गर्ने उपाय अवलम्बन गरिनेछ ।
- वातावरणीय परीक्षण मूल्यांकन र त्यसका सिफारिशलाई अनिवार्य कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- सम्भावित प्राकृतिक प्रकोपहरूको जोखिम नक्सांकन गरी सोही बमोजिम उत्थानशील विकासमा जोड दिइनेछ ।
- खोला खोल्साको किनार लगायत जोखिम क्षेत्रमा बाँस, निगालो, अंमिसो खेती र क्यातुके तथा बायोइन्जिनियरिड तथा किफायती एवम् प्रभावकारी उपायमा जोड दिइनेछ ।
- सडक क्षेत्र, सार्वजनिक स्थल, नदी किनार, वनक्षेत्र लगायत निजी क्षेत्रमा समेत वृक्षारोपण गरि हरियाली प्रबर्द्धनमा जोड दिइनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भएर वहाव हुने तादी, दोर्खु, घट्टे खोला र अन्य खहरे खोला खोल्सीमा सघन रूपमा नदि नियन्त्रण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

घ२) वातावरण संरक्षण र जलवायु परिवर्तन

- “सफा र सुन्दर तादी, स्वच्छ र हरियाली” भन्ने नारा सहित वातावरण संरक्षणका विविध कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।
- जलधार तथा सिमछार क्षेत्र संरक्षण गर्ने नीति लिईनेछ ।
- जनचेतना अभिवृद्धि गरी प्लाष्टिक र प्लाष्टिकजन्य पदार्थ जथाभावी फाल्ने प्रवृत्तिलाई नियन्त्रण गर्न नीतिगत तथा व्यवहारिक उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ ।
- टोलस्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरूलाई परिचालन गरी समुदाय र टोल सरसफाइका काम नियमित रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- तादी गाउँपालिकाका हरेक योजना तथा कार्यक्रमहरूमा वातावरण तथा पर्यावरण र जलवायुमैत्री पूर्वाधार विकासमा जोडदिइनेछ ।
- जलवायु परिवर्तनको प्रभावबाट पर्ने असरहरूबाट बच्ने उपायका सम्बन्धमा विकास साझेदारहरूसँगको सहकार्यमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम आयोजना गर्न पहल गरिनेछ ।
- “प्रदुषण गर्नेले तिर्नु पर्छ” भन्ने सिद्धान्त अनुरूप जवाफदेहि बनाई प्रदुषण गर्ने व्यक्ति तथा उद्योग वा व्यवसायलाई करको दायरामा ल्याईनेछ ।

घ३) फोहरमैला तथा ढल व्यवस्थापन

- वातावरण स्वच्छताका लागि सामुदायिक वन, वनजन्य सम्पदा र जैविक विविधताको संरक्षण र प्रवर्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- “बाटो टोल घर, सफा सुघर ” भन्ने सिद्धान्त अनुरूप सार्वजनिकस्थल, पानी पँधेरा, सडक किनारा, नदी क्षेत्र तथा वनजंगल क्षेत्रमा फोहर फाल्न निषेध गरिएको छ । जथाभावी फोहरमैला गरेमा कानून बमोजिम कारवाही गरिनेछ ।
- बजार क्षेत्रहरूको फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि स्थानीय क्लबहरू तथा अन्य क्षेत्र संग समन्वय गरी प्लास्टिकजन्य र अन्य नकुहिने फोहोरको व्यवस्थापन गर्न स्थान पहिचान गरी कार्यान्वयन अगाडी बढाइने छ । फोहोर संकलन हुने आवास तथा अन्य क्षेत्रबाट आवश्यक शुल्क लिई नकुहिने फोहर मात्र संकलन कार्य शुरु गरिनेछ ।
- आवश्यक एवं औचित्यको आधारमा सफा र स्वच्छ गाउँपालिका बनाउन विभिन्न स्थानमा फोहरमैला व्यवस्थापन सामग्रीको व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकालाई सफा र स्वच्छ बनाउन विभिन्न स्थानहरूका साथै विद्यालयहरूमा कम्पोस्ट विन र डसविनको व्यवस्था गरिनेछ ।

- तादी गाउँपालिका भित्रको राजमार्ग हरियाली कार्यक्रम शुरु गरिनेछ ।
- विभिन्न टोलहरूमा टोलविकास संस्थाहरूको गठन गरि उनिहरूको सक्रियता र संघ संस्थाहरूको समन्वय र सहकार्यमा फोहरमैला सम्बन्धि विभिन्न अभियानहरू संचालन गरी जनचेताना मुलक कार्यक्रम संचालन हुने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

घ४) विपद् व्यवस्थापन

- “ नसोधि नवोली आउछ प्रकृतिको विपत्ति,उठौं,जागौं,जोगाऔं जिउधन र सम्पत्ती ” भन्ने विपद् सम्बन्धी मूल नारालाई अवलम्बन गरि विपद् व्यवस्थापनको लागि पूर्वतयारीमा जोड दिइनेछ ।
- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको तयारी एवं सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- स्थानीय तथा वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- विपद्को पहिचान गर्न र त्यसको क्षतिको न्यूनिकरण गर्नको लागि क्षेत्रगत रणनीति अवलम्बन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- विपद् व्यवस्थापनलाई स्थानीय सरकारको मुख्य जिम्मेवारीको रूपमा लिई स्थापना गरिएको विपद् व्यवस्थापन कोषलाई निरन्तरता दिँदै प्रभावकारी काम गर्न विपद् व्यवस्थापनका क्षेत्रमा काम गर्ने विकास साझेदार संस्थाहरूसंग सहकार्य गरिनेछ ।
- वस्तीस्तरमा विपद् व्यवस्थापन समिति तथा कार्यदलहरू गठन गरिनेछ साथै संभावित विपद् जोखिम न्यूनिकरणका लागि गाउँपालिकाका सबै वडामा प्राकृति प्रकोप जनचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको प्रतिनिधिलाई गाउँ, वडा तथा वस्तीस्तरीय कार्यक्रमहरूमा अनिवार्य रूपमा सहभागी गराई विपद् व्यवस्थापनलाई मूल प्रवाहीकरण गर्न उत्प्रेरित गरिनेछ ।
- विपद्बाट हुनसक्ने क्षतिको तत्काल उदार, राहात र पूनस्थापनाका लागि आवश्यक जनशक्ति, सामग्री र श्रोतको परिचालन गरिनेछ ।
- विकास साझेदार निकायहरूसँगको सहकार्यमा विपद् न्यूनिकरण तथा विपद् व्यवस्थापन कार्ययोजना तयार गर्न पहल गरिनेछ ।
- भूसूचना प्रणालीको प्रयोग उच्च जोखिमयुक्त क्षेत्रको नक्शाङ्कन, जोखिमको विश्लेषण तथा जोखिम न्यूनिकरण योजना तयार गरिनेछ ।

- विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गरी सो अनुसार विपद पुर्व तयारी, विपद न्यूनीकरण, प्रतिकार्य र पुनःस्थापनाको कार्यलाई ब्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- ढुंगा गिट्टि बालुवा जस्ता नदीजन्य पदार्थ र अन्य प्राकृतिक श्रोतहरूको अनाधिकृत एवं अवैज्ञानिक दोहनलाई नियन्त्रण गरिनेछ ।
- सार्वजनिक निजी साझेदारीमा निर्माण पूर्वाधार निर्माण गरी फोहोर मैला प्रशोधन केन्द्रलाई ब्यावसायिक रूपमा संचालन गर्न नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था गरी फोहोर मैला संकलन, व्यवस्थापन र उपयोगको नीति लिइने छ ।
- भुक्म्पीय जोखिम न्यूनीकरणको लागि भुक्म्प प्रतिरोधि भवन तथा संरचना निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

विपद् जोखिम व्यवस्थापन कोषमा रकम अभिवृद्धि गर्दै प्रभावकारी श्रोत परिचालन गरिनेछ ।

- गाउँपालिकाको विपद् जोखिम नक्साङ्कन गरी सोही आधारमा विशिष्ट प्रकृतिका विपद् जोखिम प्रतिकार्य तथा पुनःउत्थान कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- सम्बेदनशील जलाधार क्षेत्रका जमिनहरूको अतिक्रमण नियन्त्रण गरिनेछ ।

(घ५) प्राकृतिक श्रोतहरूको संरक्षण र व्यवस्थापन

- विकास साझेदारहरूसँगको सहकार्यमा गाउँपालिकाको भूगोल नक्सा (Physical Map) प्रकाशन गरी संभाव्य प्राकृतिक श्रोत र साधन, खानी तथा खनिज, जंगल, वन्यजन्तुको नक्सांकन गर्न पहल गरिनेछ ।
- पानीको श्रोत, मुहान, पोखरी, तलाउ, ऐतिहासिक, संस्कृतिक तथा धार्मिक सम्पदा एवं जैविक विविधताको संरक्षण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- वन पैदावार, ढुंगा, बालुवाको चोरी निकासीलाई नियन्त्रण गरी करको दायरामा ल्याइनेछ ।
- सिमसारको उचित संरक्षण, व्यवस्थापन र प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

(ङ) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

(ङ१) संगठन तथा क्षमता विकास र सामान्य सेवा

- “स्थानीय सरकार : जनताको नजिकको सरकार” लाई यथार्थतामा रूपान्तरण गर्न गाउँपालिका बाट प्रदान गरिने सेवालार्छ छिटो, छरितो तथा प्रविधि मैत्री बनाईनेछ ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा गरी गाउँपालिकाको प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पेशागत, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउँदै लगिनेछ ।

- गाउँपालिकाका कर्मचारीको कार्य सम्पादन मुल्याङ्कन गर्ने परीपाटीको विकास गरी पूर्ण जिम्मेवार बहन गर्ने कर्मचारीको उचित मूल्याङ्क गरी पुरस्कृत र नगर्ने कर्मचारीलाई कारवाही गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ ।
- कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरुको क्षमता विकासका लागि आवश्यक तालिम तथा भ्रमणको ब्यवस्था गरिनेछ ।
- अध्यक्ष र प्र.प्र.अ. तथा अन्य शाखा विच कार्य सम्पादन संझौता तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने कार्यको थालनी गरिनेछ ।
- भ्रष्टाचार, अनियमिता तथा ढिलासुस्ती प्रति शून्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरी संविधान प्रदत्त सूचनाको हक सम्बन्धी कानूनको पूर्ण सम्मान र पालना गर्दै सार्वजनिक पहुँचको अवधारणामा प्रशासन सञ्चालन गरिनेछ ।
- विकास कार्यमा समुदायको सहभागिता बृद्धि गर्न, वडास्तरका आयोजना संचालन गर्न र संचालित आयोजना संचालन प्रक्रिया तथा गुणस्तरमा समुदायको निगरानी बढाउन वडा भित्रका प्रत्येक टोलमा टोल सुधार समिति गठन गरी परिचालन गरिनेछ ।
- आफ्नो स्वामित्वमा रहेको, अन्य सरकारी र सार्वजनिक सम्पत्ती (जग्गा, भवन तथा अन्य भौतिक संरचना) को अभिलेख तयार गरी संरक्षण र सार्वजनिक हित तथा आयस्रोतको लागि व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- स्थानीय सरकारको क्षमता विकास लेखाजोखा पश्चात तयार गरिएको कार्य योजना पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- कर्मचारीहरुलाई प्रोत्साहन गर्न आवश्यक कार्यविधि बनाई प्रोत्सहन स्वरुप सुविधा उपलब्ध गराउने निति लिइनेछ ।
- कार्य कुशलतको आधारमा उत्कृष्ट कर्मचारीलाई पुरस्कृत गरिने निति लिइनेछ ।
- कर्मचारीहरुको मनोबल उच्च बनाउन कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।

(ड२) स्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन

- आन्तरिक आय व्यवस्थापन, प्राकृतिक स्रोत बिक्रि सम्बन्धी ऐन तथा नियमावली तर्जुमा गरी राजस्व परिचालनलाई थप व्यवस्थित तुल्याइनेछ ।
- आन्तरिक आयका स्रोतहरुको सम्भाव्यता अध्ययन, राजश्व बाँडफाँड, अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण, तथा गै.स.स.को स्रोत परिचालनको लागि स्थानीय सरोकारवाला, प्रदेश सरकार, र नेपाल सरकारका निकाय तथा गैसस र विकास साझेदार संग परामर्श, समन्वय, र साझेदारी गरिनेछ ।

- करको दर सम्भव भएसम्म न्यूनतम गर्दै करको दायरा विस्तार गर्ने नीति लिइनेछ ।
प्रगतिशिल कर प्रणाली अवलम्बन गरी नागरिकहरू बिच रहेको असमानता न्यूनिकरण गर्दै लगिनेछ ।
- गाउँपालिकाको आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धिका लागि करका नयाँ सम्भाव्य क्षेत्रहरू पहिचान गरिनेछ ।
- वडा कार्यालयहरूसँग समन्वय गरी घर बहाल करमा रहेको चुहावट नियन्त्रण गर्न घरधनी र वहालमा रहनेहरूको अभिलेख अध्यावधिक राख्ने प्रणाली विकास गरिनेछ ।
- विगतदेखि लिज वा वहालमा लगाइएका गाउँपालिकाको स्वामित्वमा रहेका संरचनाहरूको हाल प्रचलित बजार दर समेतलाई आधार मानी बहाल रकम पुनरावलोकन गरिनेछ ।
- ढुंगा, गिट्टी बालुवा जस्ता नदीजन्य पदार्थको ठेक्का व्यवस्थापनमा संघीय वन सम्बन्धी कानूनका कारण उत्पन्न जटिलतालाई दृष्टिगत गरी वैकल्पिक पद्धतिको रूपमा गाउँपालिकाबाटै उत्खनन गरी बिक्री गर्ने विधि अवलम्बन गरिनेछ ।
- करदाताहरूलाई आफुले तिर्नु पर्ने मोटामोटी कर दायित्व र कर तिर्ने समयसीमा समयमै जानकारी दिन निजहरूको सेल नम्बरमा विद्युतिय प्रणालीद्वारा सन्देश प्रावहित गर्ने नीति लिइनेछ ।
- करदाताहरूको अभिलेख व्यवस्थापन सुदृढ गर्दै उत्कृष्ट करदाताहरूलाई पुरस्कृत तथा सम्मानित गर्ने नीति लिइनेछ ।
- कर प्रशासनलाई सूचना प्रविधिमैत्री एवं करदातामैत्री तुल्याउदै लगिनेछ ।
- करदाताको कर लगतलाई ब्यवस्थित, पारदर्शी र प्रभावकारी रूपमा उपयोग गर्न, करदातालाई कर सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्न डिजीटल कर प्रणाली लागु गरिनेछ ।
- कर तथा गैर कर राजस्व सम्बन्धी ऐन, नियम तथा कार्यविधिबारे जनप्रतिनिधि, कर्मचारी र करदारताको क्षमता विकास गरिनेछ ।
- प्राकृतिक स्रोत तथा नदीजन्य पदार्थहरू ढुंगा, गिट्टी, बालुवा आदीको सार्वजनिक बोलपत्रको माध्यमबाट संकलन र बिक्री वितरण व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- करको दायरामा नआएका क्षेत्रहरूलाई करको दायरामा ल्याइनेछ । यसको लागि आगामी आर्थिक वर्षमा नै आन्तरीक राजस्व अभिवृद्धि सुझाव तथा कार्यदल बनाई कार्य गरिनेछ ।
- घर बाहल करलाई आन्तरिक श्रोतको अभिन्न अंगको रूपमा विकसित गरि बजारक्षेत्र भित्रको व्यवसायिक प्रयोजनको लागि घर भाडामा लगाइएको घरको कोठाको न्यूनतम घरभाडा कायम गरि तोकिएको दरमा बहाल कर लिइनेछ ।

- गाउँपालिकामा आवधिक रूपमा सबैभन्दा बढी कर तिर्ने करदाता तथा बढी कर संकलन गर्ने वडालाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
- आगामी आ.व.मा यस गाउँपालिका भित्र गरिने विकास निर्माण कार्य गर्दा जिल्ला दररेट र स्थानिय दररेट निर्धारण भएमा त्यसलाई आधार मानि विकास निर्माणका कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- नदीजन्य तथा खानीजन्य स्रोतहरूको प्रारम्भिक वतावरणिय परिक्षण प्रतिवेदन(IEE) को आधारमा नदीजन्य पदार्थको संकलन,उत्खनन तथा ओसारपसार गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

(ड३) शान्ति सुरक्षा

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको सुरक्षा व्यवस्थालाई थप प्रभावकारी बनाउन ईलाका प्रहरी कार्यालय संग समन्वयगरी सुरक्षा गस्ति बढाइनेछ साथै गाउँपालिकाका प्रत्येक वडामा अस्थायी प्रहरी पोष्ट स्थापनाका लागि पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाभित्रको सार्वजनिक आवगमन सुव्यवस्थित गर्न र विभिन्न चाडपर्व, मेला, महोत्सव, प्रदर्शनी इत्यादिको व्यवस्थापन सुरक्षा निकायसंगको समन्वय गरिनेछ ।
- सबै प्रकारका लागू औषध तथा दुब्र्यासनी र मादक पदार्थ सेवनलाई निरुत्साहित गर्न सचेतना कार्यक्रम गरिनेछ ।
- शैक्षिक संघसंस्था तथा ऐतिहासिक, धार्मिक स्थलहरूको १०० मिटर आसपासमा मादक पदार्थ तथा सूतिजन्य पदार्थहरूको बिक्री वितरण र सेवनमा पूर्णतः रोक लगाइनेछ ।
- जिल्ला प्रशासन कार्यालय,जिल्ला प्रहरी कार्यालय र ईलाका प्रहरी कार्यालय खरानीटार संग समन्वय गरी समुदाय प्रहरी साझेदारी कार्यक्रमलाई विस्तार गर्न सहकार्य गरिनेछ ।
- १८ वर्षभन्दा मुनिका बालबालिकालाई धुम्रपान र मध्यपान सेवन गर्न तथा बिक्री वितरणमा पूर्णतया निषेध गरिनेछ र बालबालिकाहरूलाई खैनी सूती मदिरा बिक्री वितरण गर्ने व्यापारिहरूलाई दण्डित गरिनेछ ।

(ड४) सूचना प्रविधि

- विद्युतिय सरकार(e-Government) तथा इन्टरनेट मा आधारित अन्य सेवा सुविधा प्रदान गर्ने माध्ययमको रूपमा विकसित गर्न विशेष कार्यक्रमहरू ल्याइनेछ ।
- आम समुदायमा इन्टरनेट सेवाको सर्वसुलभ पहुच स्थापना गर्न साथै समुदाय,नागरिक समाज तथा निजि क्षेत्रको समेत सहभागिता सुनिश्चित गर्दै स्वास्थ्य संस्था,आर्युवेद औषाधालय,शैक्षिक संस्था तथा

सामुदायिक भवनहरुमा समेत इन्टरनेटको सुविधाको सहज उपलब्धता सुनिश्चित गर्न कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्दै लगिनेछ ।

- गाउँपालिकाको संवेदनशील क्षेत्रको सुरक्षाको लागि प्रभावकारी देखिएको सिसिटिभी क्यामरा थप स्थानहरुमा जडान गरि नागरिक सुरक्षा प्रणालिलाई थप व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ ।
- बढ्दो विद्युतिय समाग्रीको गलत प्रयोगले निम्त्याउने सक्ने चुनौति र समस्या मध्यानजर गरि नागरिक डिजिटल सचेतना कार्यक्रम लागु गर्नुको साथै साइबर अपराध र यस सम्बन्धमा बढ्दो जोखिम नियन्त्रणका लागि चेतना विस्तार गर्न सचेतना अभियान चलाइनेछ ।
- सूचना प्रविधिको माध्यमबाट गाउँपालिकामा सेवाग्राहीको गुनासो लिने र सम्बोधन गर्ने परिपार्टीको विकास गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट सार्वजनिक गरिनु पर्ने आवश्यक सूचना तथा जानकारी नियमित रूपमा कार्यालयको वेभ साइटमा उपलब्ध गराइनेछ ।
- सूचनाको हक सम्बन्धी कानून बमोजिम सेवाग्राहीले मागेका विवरणहरु समयमै उपलब्ध गराइनेछ ।
- विकास निर्माण कार्यमा स्वच्छ प्रतिस्पर्धा गराउन ई—विडिड प्रक्रियालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाले सम्पादन गर्ने गतिविधिहरुको आवधिक रूपमा गतिविधिहरु संचारका विभिन्न माध्यमद्वारा प्रशारण गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

(ड५) पञ्जिकरण

- सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैकिङ प्रणालि मार्फत भुक्तानि व्यवस्था गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिनुका साथै EFT भुक्तानि प्रणालि अपनाइने छ । यस्तै अशक्त,अपांग,असाहयहरुको लागि सम्बन्धित बैक संग समन्वय गरि लाभग्राहिहरुकै वडामा भत्ता बुझिलिनका लागि गाउँपालिकाबाट समेत आवश्यक सहजिकरण गरिनेछ ।
- ब्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणालीलाई कम्प्युटरकृत(MIS) प्रणालीमा आवद्ध गरी बैज्ञानिक अभिलेख पद्धतीलाई निरन्तरता दिँदै वडा कार्यालयबाटै यस्तो सुविधा उपलब्ध गराउने तर्फ आवश्यक पूर्वाधार र जनशक्तिको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ब्यक्तिगत घटना (जन्म,मृत्य,विवाह,बसाईसराई ,सम्बन्धविच्छेद) घटेको ३५ दिनभित्रै घटना दर्ता गर्न प्रोत्साहन गर्ने र ३५ दिनभित्र दर्ता गराउन निशुल्क दर्ताको व्यवस्थालाई निरन्तरता तथा सो सम्बन्धमा प्रचार प्रसारका कार्यक्रम तथा शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।

(ड६) स्थानीय तथ्याङ्क संकलन र अभिलेख व्यवस्थापन

- स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापनका लागि नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, बनाई त्यसलाई कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ ।
- स्वीकृत नीति, ऐन, नियम तथा कार्यविधि सम्बन्धी राजपत्र प्रकाशन, प्रसारण र वितरण गरिनेछ ।
- आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेको जनसंख्या भाषा , संस्कृती , प्राकृतिक श्रोत, भौतिक पुर्वाधार, सम्पत्ती, रोजगार, संचार र सुकुम्बासी जस्ता अत्यावश्यक तथ्याङ्कहरूलाई संकलन तथा अध्यावधिक गरी अभिलेखिकरण गरिनेछ ।
- जन्म, मृत्यु, बसाइसराई, विवाह ,सम्बन्ध विच्छेद लगायत व्यक्तिगत घटना तथा विवरणहरूको अनिवार्य रूपमा दर्ता गरी अभिलेखिकरण गर्नुका साथै त्यस्ता तथ्याङ्कहरूको विश्लेषण गरी योजना तर्जुमा र कार्यक्रम निर्माणमा उपयोग गरिनेछ ।

(ड७) सुशासन प्रवर्द्धन

- सेवाग्राहीको गुनासो व्यवस्थापन गर्न EXIT Pole को व्यवस्था गरिनेछ । साथै गुनासो सुनुवाई सयन्त्रको निर्माण गरि कार्यान्वय गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट प्रवाहहुने सेवालाई प्रभावकारी बनाउन नगरिक सुखी,गाउँपालिका खुसी भन्ने नारालाई साकार पार्न गाउँपालिकाको शासन र प्रशासनिक संयन्त्रलाई सेवामुखी ,गुणस्तरीय,विधिसम्मत र जनमैत्री बनाइने छ ।
- तादी गाउँपालिकाबाट प्रवाह गरिने सेवालाई नागरिकमैत्री बनाउन आ.व. ८१।८२ लाई सुशासन सहितको चुस्त,छिटो एवं गुणस्तरीय सेवा प्रवाह वर्षको रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- आर्थिक तथा प्रशासनिक अनुशासन कायम गर्ने सम्बन्धमा बाँकीको बक्यौता, पेशकी, बेरजु लगात विवरण अध्यावधिक गरी कडाईका साथ असुल उपर एवम् फछ्यौट गर्ने कार्य अगाडी बढाइनेछ ।
- प्रत्येक महिनाको आयरव्ययको मास्केवारी गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयको सूचनापाटि तथा वेवसाइटमा प्रकाशित गरिनेछ ।
- गाउँपालिका कार्यालयको मानव संशाधन पर्याप्त नभएका क्षेत्रमा सम्बन्धित विषयका विज्ञहरूलाई सहजकर्ता वा विशेषज्ञको रूपमा प्रयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूको सीप तथा क्षमता अभिवृद्धिको लागि आवश्यक तालिम, गोष्ठी तथा अध्ययन अवलोकन भ्रमण कार्यक्रमलाई परिणाममुखी बनाईनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सम्पूर्ण सेवा र विकास निर्माणमा हुनसक्ने भ्रष्टाचार, अपारदर्शिता तथा ढिलासुस्तीमा शुन्य सहनशीलताको नीति अख्तियार गरिनेछ । सो कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन

प्रत्येक वडा कार्यालयहरू र सार्वजनिक स्थानहरूमा गाउँपालिकाको तर्फबाट सुझाव पेटिकाहरू राखिने छ ।

- प्रशासन संयन्त्रको उत्प्रेरणाको प्रवर्धनका लागि संघ र प्रदेश सरकारले उपलब्ध गराउने सेवा र सुविधाको परिपुरकका रूपमा खाजा भत्ता,पर्यटन भ्रमण काज जस्ता अन्य सुविधा प्रदान गर्ने नीति लिइनेछ ।
- गाउँपालिकाको सुरक्षालाई चुस्तदुरुस्त एवम् प्रभावकारी बनाउन वडाका विभिन्न ठाउँमा , पर्यटकीय स्थल तथा सुरक्षा संवेदनशील क्षेत्रहरूमा CCTV क्यामेरा जडान गरिनेछ ।
- आधारभुत वस्तु तथा सेवाको सहज आपूर्ति र गुणस्तर कायम गर्न नियमित रूपमा बजार अनुगमन गर्ने र यस्तो अनुगमनमा उपभोक्ताहरूलाई समेत संलग्न गराइनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका सार्वजनिक तथा सरकारी जग्गाहरूको मिहिन ढंगले खोज तथा अध्ययन गरी अभिलेख राखी त्यस्ता जग्गाहरूको संरक्षण गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका असंगठित क्षेत्रका मजदुरहरूको तथ्याङ्क संकलन तथा अभिलेख व्यवस्थापन गरी निजहरूको रोजगार तथा सेवाको सुरक्षा र निजहरूको हित प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- पहिचान भएका विपन्न र न्यून आय भएका घर परिवारलाई परिचयपत्र उपलब्ध गराई लक्षित कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- सार्वजनिक खर्चलाई वैज्ञानिक अनुमान योग्य र नतिजामुखि तुल्याउन मध्यकालिन खर्च संरचना (MTEF) पद्धति प्रयोगमा ल्याइने छ ।
- संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र अन्य स्थानीय तहहरूसँग आपसी सहकार्य र समन्वयको लागि अन्तर समन्वय तथा सहकार्य नीति तर्जुमा गरिनेछ ।
- स्थानीय सरकारको अधिकार क्षेत्रका विषयमा ऐन, नीति, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्ड आदी तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- गाउँपालिकाका काम कारवाहीलाई पारदर्शी बनाईने छ । डिजिटल नागरिक वडापत्र, गुनासो सुन्ने प्रभावकारी संयन्त्रको व्यवस्था गरी नागरीकलाई सुशासनको अनुभुति दिलाउने गरी कार्य संचालन गराईने छ ।
- गाउँपालिकाबाट प्रदान हुने सेवालाई पारदर्शी, जवाफदेही, नियमित, मितव्ययी बनाईनेछ । यसका लागि जवाफदेहीता विभिन्न औजारहरू सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, खर्च सार्वजनिकीकरण, गुनासो व्यवस्थापन, लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा र विश्लेषण जस्ता विधि अपनाईनेछ ।

- गाउँपालिका तथा सबै वडा कार्यालयमा सेवाग्राहीले सहज र सरलरूपमा नागरिक बडापत्र देखे गरी नागरिक बडापत्रको व्यवस्था गरिनेछ ।
- सेवाग्राहीमैत्री सुशासनको लागि शोधपुछ कक्ष, सहायता कक्ष तोकि सेवालाई प्रवाहकारी बनाइनेछ साथै नियमित रूपमा गुनासो पेटिका खोली प्राप्त गुनासोलाई सम्बोधन गरिनेछ ।

(ड९) समन्वय र सहकार्य

- स्थानीय तहहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच संघीयताको कार्यान्वयन तथा सवलीकरणको सवालमा साझा मञ्चमा छलफल गर्ने वातावरण श्रृजना गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरूलाई दीगो विकासका लक्ष्यहरू(SDG Goal)सँग सामाञ्जस्यता मिलाई स्थानीयकरणमा जोड दिइनेछ ।
- अन्तर स्थानीय तहबीचको समन्वय र सहकार्यमा गर्न सकिने साझा हीतका आयोजना संचालन गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकामा कार्यक्रम स्वीकृत गराएका विकास साझेदारहरूसँग आवश्यक सहकार्य र साझेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ, भने, गाउँपालिकामा समन्वय नगरी यस क्षेत्रमा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि रोक लगाइनेछ ।
- जोखिममा परेका वर्गहरूको आर्थिक अवस्था सुदृढ गर्ने खालका जीविकोपार्जनका गतिविधिहरू जस्तै टनेल खेती, विऊ वितरण, पशु पंक्षी पालन व्यवसाय आदी, घरेलु तथा साना व्यवसायीहरूलाई व्यवसायिक योजना तर्जुमा, उनीहरूलाई बैंकसँगको पहुँचमा पुर्याउने, GIS System को प्रयोग र विस्तार, ऐन कानूनहरू मस्यौदा, विभिन्न कार्ययोजना तयारी लगायत अन्य अध्ययन र अनुसन्धानका कार्यहरू गरिनेछ ।
- समान सोच, उद्देश्य, लक्ष्य राखे गाउँपालिकासँग अनुभव आदान प्रदान गर्न भगिनी सम्बन्ध राख्न पहल गरिनेछ ।

सम्मानित सभाका सदस्य ज्यूहरू,

प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने क्रममा आफ्ना अमूल्य सुझावहरू प्रदान गरी सहयोग गर्नुहुने उपाध्यक्षज्यू, गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू,स्थानीयवासी आमाबुवा, दिदी बहिनी तथा दाजुभाइहरू, विभिन्न राजनैतिक दलका मित्रहरू एवं नीति तथा कार्यक्रमको यो मस्यौदा तर्जुमा प्रक्रियामा निरन्तर कार्य गर्ने कर्मचारी मित्रहरूलाई हृदय देखिनै धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

धन्यवाद ।